

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 2595/2021
10.11.2021. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија Звездане Лутовац, председника већа, Драгане Маринковић и Гордане Комненић, чланова већа, у парници тужиле-противтужене АА из ..., коју заступа пуномоћник Невена Јеличић, адвокат из ..., против туженог-противтужиоца ББ из ..., кога заступа пуномоћник Срђан Миловановић, адвокат из ..., ради измене одлуке о вршењу родитељског права и заштите од насиља у породици, одлучујући о ревизији туженог-противтужиоца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж2 96/21 од 10.03.2021. године, у седници одржаној 10.11.2021. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ као неоснована ревизија туженог-противтужиоца изјављена против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж2 96/21 од 10.03.2021. године.

Образложење

Пресудом Основног суда у Руми П2н 7/19 од 28.12.2020. године, ставом првим изреке одлучено је да се мења правноснажна пресуда Основног суда у Руми П2 360/18 од 12.03.2019. године у ставовима другом и трећем изреке, па је ставом другим изреке самостално вршење родитељског права према мал. ВВ рођеној ... године, мал. ГГ рођеној године и мал. ДД рођеној ... године, поверено мајци на чијој ће адреси деца имати пребивалиште. Ставом трећим изреке уређен је модел виђања оца са малолетном децом на начин ближе описан у том ставу изреке, као и начин преузимања и враћања деце и омогућавање деци несметане комуникације са другим родитељем путем телефона или другог расположивог вида неког од савремених средстава комуникације. Ставом четвртим изреке одређена је привремена мера, тако да ће малолетна деца за време ванредног стања као и током трајања on line наставе или током школске године када се не захтева физичко присуство деце у школи проводити код оца једну недељу (седам дана) у континуитету а потом код мајке две недеље и тако наизменично, регулисано је преузимање и враћање деце на начин ближе описан у том ставу изреке и одлучено да се на овај начин допуњује и мења решење којим је одређена привремена мера тог суда П2н 7/19 од 30.05.2019. године у делу којим је уређен начин виђања оца и деце, а која је допуњена решењем тог суда П2н 7/19 на записнику од 11.09.2019. године, с тим да ће мера трајати до правноснажног окончања поступка и док буде трајао режим школовања током кога се може применити. Ставом петим изреке

обавезан је тужени да на име издржавања малолетне деце плаћа месечно по 12.000,00 динара за свако дете, а у периодима летњег распуста када половину месеца деца проводе код њега плаћаће по 7.000,00 динара за свако дете почев од дана правноснажности ове одлуке па све док за то постоје законски услови или се одлука не измени. Ставом шестим изреке утврђено је да је тужени извршио вербално насиље над тужиљом на који начин је угрозио њен мир и спокојство. Ставом седмим изреке одбијен је тужбени захтев тужиље у делу тражене алиментације за децу преко досуђеног износа и за утврђење да је над њом извршено физичко насиље, као и за изрицање мера заштите од насиља у породици. Ставом осмим изреке одбијен је противтужбени захтев туженог за самостално вршење родитељског права, уређење виђања деце и мајке, утврђење обавезе алиментације мајке и изрицање мера заштите од насиља у породици. Ставом деветим изреке одлучено је да свака странка сноси своје трошкове поступка.

Пресудом Апелационог суда у Новом Саду Гж2 96/21 од 10.03.2021. године, ставом првим изреке жалба туженог је одбијена и првостепена пресуда потврђена у делу којим је тужбени захтев тужиље усвојен, а противтужбени захтев туженог одбијен. Ставом другим изреке одбијени су захтеви тужиље и туженог за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужени је благовремено изјавио ревизију због битне повреде одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права, као последице погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања.

Врховни касациони суд је испитао побијану пресуду на основу члана 408. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“ број 72/11 ... 55/14) и утврдио да ревизија туженог није основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП на коју ревизијски суд пази по службеној дужности. Битне повреде поступка из члана 374. став 2. тачка 1. (састав већа), тачка 7. и тачка 12. ЗПП нису прописане као ревизијски разлог у смислу члана 407. став 1. тачка 2. тог закона. Без утицаја су ревизијски наводи о битним повредама одредаба парничног поступка из члана 374. став 1. у вези чланова 5, 8, 9, 231, 240. и 241. ЗПП, јер је другостепени суд одлучивао без расправе, па повреде нису учињене пред другостепеним судом из ког разлога се ревизија може изјавити на основу члана 407. став 1. тачка 3. ЗПП.

Према утврђеном чињеничном стању парничне странке су бивши супружници, који из брака имају троје малолетне деце близнакиње ДД рођену године, ГГ рођену ... године и ВВ рођену године. Пресудом П2 360/18 од 12.03.2019. године разведен је брак парничних странака, одређено је заједничко вршење родитељског права с тим да деца имају пребивалиште на адреси оца у ... а на адреси мајке боравиште у Начин одржавања личних односа оца и деце није посебно уређен већ ће се одвијати према договору странака, нити је одређено издржавање. У том поступку тужиља је предлагала одређивање мера заштите од насиља у породици према туженом и са децом је боравила у сигурној кући до 14.12.2018. године, након чега су се преселиле у изнајмљен стан у С обзиром да по стручном мишљењу органа старатељства није било потребно доносити мере заштите од насиља у породици према туженом, као и да

су парничне странке постигле споразум о свим питањима која су била спорна, донета је наведена пресуда, а странке су повукле своје преостале тужбене и противтужбене захтеве и предложене привремене мере. Након боравка у изнајмљеном стану тужила се са децом преселила у већу конфорну трособну кућу у којој постоје задовољавајући стамбени услови, где и сада живе. Девојчице је уписала у основну школу у ... и оне су се адаптирале на нову школску и животну средину у месту становања. Деца су добри ђаци, успешно су савладале градиво и наставне садржаје те постижу задовољавајуће успехе. Деца радо иду код оца, увек све три заједно, а однос деце са родитељима појединачно је топао и емотиван, при чему оба родитеља препознају дечије потребе и адекватно на њих одговарају према својим могућностима и личним ставовима, при чему су деца упућена једна на друге и повезана. У време сепарације тужиле од туженог надлежни орган старатељства је нотирао да тужени контролише и прати кретања тужиле са децом, да је узнемирава тако што зове тужилу и шаље јој поруке у жељи да са њом обнови заједницу, што је тужила пријављивала полицији и Центру за социјални рад у Сурчину. На основу слободно израженог мишљења малолетне деце орган старатељства је предложио да буду поверена тужилци на самостално вршење родитељског права при чему је констатовано да деца желе да наставе школовање у ... код мајке, да је млађа ћерка странака приврженија оцу, али је оцењено да међусобно раздвајање деце у том узрасту није оправдано. Односи између странака су конфликтни али успевају да остваре минимум родитељске сарадње у вези деце (у јануару 2019. године тужени је дошао и боравио у кући тужиле у ... док се једна од кћерки опорављала од болести ради неге детета). Поред међусобних конфликта, родитељи своје дужности из корпуса родитељских права и обавеза обављају савесно, мотивисано и пожртвовано при чему су обоје некритични према себи и својим поступцима, склони осудама и замеркама на понашање другог и самостално не проналазе практична решења за сукобе. Виђање деце у току трајања ове парнице са туженим се одвијало у складу са привременим мерама које је првостепени суд одредио решењем од 30.05.2019. године, које је допуњено 11.09.2019. године. На основу мишљења органа старатељства у Сурчину и Пећинцима утврђено је да су оба родитеља подобна за вршење родитељског права те није било разлога да се одређује вештачење које је предлагао тужени, а Центар за социјални рад Сурчин сугерисао у једном од извештаја и које би за циљ имало да се утврди ко је од родитеља подобнији за вршење родитељског права. Уз консултацију са психологом и руководиоцем Службе за децу и младе, деца су партиципирала у формирању стручног мишљења органа старатељства, при чему није било потребе додатно инсистирати на конкретном изјашњавању деце којем би родитељу желеле да буду поверене јер су деца опсервирана и испитивана од целог тима стручњака Центра за социјални рад Сурчин, уз процену да деца ту тему избегавају и да им је нелагодно. Са друге стране њихово мишљење је у битном утврђено и јасно изражено да су привржене и емотивно везане за оба родитеља, да желе да наставе школовање у ... што је суд имао у виду приликом одлучивања о поверавању и одржавању личних односа. Тужени је ... ДОО „ББ“ ... где остварује зараду између 36.000,00 и 40.000,00 динара месечно, као и додатне приходе, а у претходном периоду је финансирао деци екскурзије, гардеробу, обућу, ролере и редовно даје џепарац, купио им је телефоне и водио на море. Уредно плаћа алиментацију која је одређена привременом мером у износу од 12.000,00 динара за свако дете, а у летњим месецима током распуста када деца проводе време код њега плаћа по 7.000,00 динара за свако дете. Овим износима су по изјави мајке потребе деце задовољене, при чему је неспорно да отац поред наведеног износа знатно више материјално доприноси купујући деци све што је потребно како је то претходно

описано. Тужени је саградио нову кућу у ... од 240 м² и поседује око 12 КЈ земље у ... на којој је засад шуме. Тужила је мењала запослење у ..., тако да зарађује око 350 евра месечно, а минимална сума издржавања у време пресуђења износила је око 27.000,00 динара.

Поред тога утврђено је да је тужила пријавила полицији туженог због извршеног насиља 14.04.2019. године када је покушала да узме своје ствари из заједничке породичне куће у ..., поводом чега је изречена хитна мера забране туженом да са тужиљом контактира и да јој прилази која је продужена на месец дана. Тужени није кршио изречену хитну меру, а по истеку мере постбрачни конфликт је настављен и странке су наставиле да размењују ружне речи, да се свађају и у том тону размењују СМС поруке, што је представљало додатни стрес за тужилу која је у јуну месецу 2019. године пријавила туженог полицији јер ју је оптерећивао позивима да се помире и претио речима да бира између пиштоља и мачете. Туженом је и тада изречена хитна мера са трајањем до краја јула 2019. године, а 13.09.2019. године тужила је такође пријавила туженог да је вербално напао на паркингу основне школе коју похађају њихова деца, тражећи да разговара и хватајући је за лакат руке, упућујући погрдне речи и изразе када је одбила да са њим разговара. Тужени је такође поднео пријаву против тужиле у јесен 2019. године да га је лажно пријављивала полицији за насиље и узнемиравање и та кривична пријава је одбачена. На основу извештаја органа старатељства утврђено је да тужила и случајне сусрете са туженим доживљава као узнемирујуће, да сукобе до којих долази у комуникацији континуирано пријављује институцијама система при чему је то у великој мери резултат неразрешених партнерских односа. По мишљењу органа старатељства тужила представља своју позицију као незаштићену и угрожену, односно ужива „комфор жртве“ при чему постоји дисфункција у њиховим односима као последица престанка брака, а комуникација је осетљива у тој мери да указује да није пожељно да се странке сусрећу приликом преузимања и враћања деце јер постоји ризик од обострано иницираних сукоба и напада. Тужила је поднела више пријава за насиље против туженог како полицији тако и органу старатељства али у претежном броју ситуација које је навела нису нађени елементи насиља, па је оцењено да је тужила пренагласила интензитет тих сукоба. Међутим, како је тужени у вербалним сукобима и понашању према тужилу показао дрскост и посесивност, то испољено понашање има елементе вербалног насиља, али изрицање заштитних мера у конкретном случају није оправдано, јер у послењих годину дана трајања ове парнице, по изјави тужиле на рочишту 11.09.2019. године, тужени је није вређао нити претио нити насртао на њу.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања првостепени суд је одлучио да мал. децу повери мајци на самостално вршење родитељског права, имајући у виду да претходна одлука о заједничком вршењу родитељског права не функционише, узимајући у обзир да се ради о девојчицама, њихов узраст, да се мајка о њима заједно са оцем старала од рођења али да су деца упућенија на њу, као и да не постоје разлози за раздвајање деце. При том је суд имао у виду и изражено мишљење малолетне деце, а с обзиром на утврђене околности и животне прилике парничних странака уређено је одржавања личних односа деце са оцем, као и начин преузимања и враћања деце и омогућавање деци несметане комуникације са другим родитељем путем телефона или другог расположивог вида неког од савремених средстава комуникације. По оцени првостепеног суда тужени је у могућности да доприноси издржавању деце са по 12.000,00 динара месечно за свако дете имајући у виду утврђене укупне потребе деце,

при чему у месецима када деца половину времена проводе код сваког од родитеља тужени је обавезан да плаћа по 7.000,00 динара за свако дете. Утврђено је да је тужени вршио вербално насиље над тужиљом, али изрицање заштитних мера у конкретном случају није било потребно и оправдано. Другостепени суд је прихватио изражено становиште првостепеног суда као правилно, налазећи да је одлука о вршењу родитељског права и издржавању донета на основу процене најбољег интереса малолетне деце и материјалних могућности парничних странака, при чему је показујући „нулту“ толеранцију на насиље правилно утврђење првостепеног суда о извршеном вербалном насиљу над тужиљом.

Врховни касациони суд налази да је побијаном одлуком правилно примењено материјално право када је одлучено да се малолетна деца парничних странака повере мајци на самостално вршење родитељског права, уређен начин одржавања личних односа деце са оцем, уз обавезивање оца да доприноси њиховом издржавању.

Према члану 76. Породичног закона, споразумом о заједничком вршењу родитељског права родитељи детета писмено се саглашавају да ће родитељска права и дужности обављати заједнички, међусобним споразумевањем, које мора бити у најбољем интересу детета с тим да саставни део споразума о заједничком вршењу родитељског права јесте и споразум о томе шта ће се сматрати пребивалиштем детета. По члану 77. став 3. тог закона суд доноси одлуку да ће један родитељ самостално вршити родитељско право, када родитељи не воде заједнички живот, а нису закључили споразум о вршењу родитељског права, односно када су закључили споразум о заједничком или самосталном вршењу родитељског права, али суд процени да тај споразум није у најбољем интересу детета (став 4.). Правноснажна судска одлука о вршењу родитељског права може се изменити ако су се у међувремену промениле околности на којима је заснована претходна одлука и ако је то у најбољем интересу детета у смислу чланова 6. и 266. став 1. Породичног закона. Сходно наведеним законским одредбама заједничко вршење родитељског права могуће је уколико су родитељи детета сагласни да родитељска права и дужности обављају заједнички, међусобним споразумевањем, при чему то мора бити у најбољем интересу детета. Код утврђене чињенице да заједничко вршење родитељског права на основу претходне одлуке суда не функционише, правилан је закључак нижестепених судова да су због промењених околности испуњени услови за измену одлуке о вршењу родитељског права. Због тога су без утицаја наводи ревизије туженог да се место становања и животне навике деце фактички нису мењале у односу на период вођења претходне парнице за развод брака, када је донета одлука о заједничком вршењу родитељског права. Супротно наводима ревизије, овај суд сматра да су приликом доношења одлуке о поверавању малолетне деце и одржавању личних односа са оцем, нижестепени судови правилно проценили све елементе најбољег интереса мал. деце, које између осталог чине узраст и пол детета, зрелост и потребе детета (васпитање, становање, исхрана, одевање, здравствена брига и друго) и способност родитеља да задовољи утврђене потребе у смислу чланова 6. и 266. став 1. Породичног закона, прихватајући стручно мишљење органа старатељства прибављено на основу члана 270. наведеног закона и посвећујући дужну пажњу израженом мишљењу деце.

Побијаном одлуком правилно су оцењене и све релевантне околности прописане чланом 160. став 1. и 2. Породичног закона које су од утицаја на одлуку о

висини издржавања малолетне деце уз адекватну оцену могућности тужиље и туженог утврђених применом члана 160. став 3. наведеног закона.

Насиље у породици дефинисано је чланом 197. Породичног закона, тако што је у ставу првом одређено да се под насиљем у породици подразумева понашање којим један члан породице угрожава телесни интегритет, душевно здравље или спокојство другог члана породице, док су у ставу другом наведени карактеристични видови насиља у породици који се у пракси најчешће испољавају уз одређење да се насиљем у породици сматра свако дрско, безобзирно и злонамерно понашање које један члан породице испољава према другом члану породице. По члану 198. став 1. тог закона против члана породице који врши насиље суд може одредити једну или више мера заштите од насиља у породици којим се привремено забрањује или ограничава одржавања личних односа са другим члановима породице.

Правилно тумачење наведене одредбе материјалног права подразумева јасну границу између жртве и насилника, при чему суд мора имати у виду „нулту“ толеранцију на насиље. Код утврђеног чињеничног стања да до вербалног сукоба између странака долази континуирано због неразрешених партнерских односа, али да је понашање туженог одступало од стандарда нормалног за опхођење и комуницирање са бившом супругом, јер је у вербалним сукобима и понашању према тужиљи показао дрскост и посесивност што је њу оптерећивало и узнемиравало, правилно је утврђење нижестепених судова о извршеном насиљу над тужиљом.

Имајући у виду све наведено, неосновани су наводи ревизије о погрешној примени материјалног права.

Претежни део навода у ревизији туженог односи се посредно или непосредно на чињенично стање које по његовом мишљењу није правилно или потпуно утврђено у спроведеном поступку. Међутим, ови наводи нису основани и не доводе у сумњу правилност побијане пресуде у погледу примењеног материјалног права садржаног у наведеним одредбама Породичног закона, које су нижестепени судови правилно применили одлучујући о вршењу родитељског права и заштити од насиља у породици.

На основу члана 414. став 1. ЗПП, Врховни касациони суд је одлучио као у изреци.

**Председник већа – судија
Звездана Лутовац,с.р.**

За тачност отправка
управитељ писарнице
Марина Антонић